

Særtryk af

„Min Far”

de beste Quaken om en reisgids

für

für

Jager og Færd.

C. J. HOLT

1866—1933

AF LEKTOR
PAUL HOLT

PAUL HOLT, f. 1900

VI VAR i vort Barndomshjem en stor Børneflokk, i Størstedelen af min Barndomstid ti, fem Drengene og fem Piger, og da jeg hører til i den sidste Halvdel, har jeg ikke Erindringer om en ung Far, og heller ikke tidlige Barndomsminder om Far, fordi han var en meget travlt optaget Mand, hvis Gerning i stor Udstrækning laa uden for Hjemmet. Til Gengæld fik jeg et saa meget stærkere Indtryk af Far paa et senere Tidspunkt, idet jeg først flyttede hjemmefra, da jeg blev gift, og da kom jeg til at bo i Nærheden af mit Barndomshjem og bevarede en intim Tilknytning baade til Hjemmet og Nazaret Sogn, hvor Far var Præst, saaledes at jeg, saa længe han levede, fulgte nøje med i Barndomshjemmets Liv og Fars hele Arbejde.

Ligesom vort Barndomshjem i Kroghsgade 1² fik afgørende Betydning for alle os Børn, var det samme Tilfældet for Fars Vedkommende i Forhold til hans eget Hjem.

Han blev født paa Bjerregaard i Tavlov Sogn mellem Kolding og Fredericia. Hans Far var Gaardejer, senere Indremissionær Jens Holt.

Bedstefar var blevet omvendt i Forbindelse med den aandelige Vækkelse, som brød frem i Tavlov i Indre Missions første Tid ved Sognepræst Davidsens Forkyndelse. Far var den ældste af Børnene og maatte allerede som femaarig være med i Arbejdet paa Gaarden. Det var strengt for ham, og han fik aldrig nogen personlig Interesse for Landbrugsarbejde, derimod var han glad for Skolegangen, og baade Lærer og Præst tilskyndede kraftigt til, at den vel begavede Dreng fik Lov til at studere — naturligvis til Præst.

I sit Barndomshjem lærte Far Respekt for Arbejde, personlig Nøj-

somhed og ægte Gudsfrugt, en Livsvisdom som han fik Lykke til at give videre til sine egne Børn.

Bjerregaard var et Midtpunkt for Indre Missions Samfundsliv der paa Egnen, og allerede som Barn levede Far med i dette. Her blev han fortrolig med Brorsons Salmer, som altid for ham blev Hjerter-salmerne, og med sin gode Sangstemme blev han tidlig Forsanger. Han havde siden hen den Glæde at kunne indsyngte nogle af de gamle Melodier til Brug for Melodibøger, og gennem hans Sang hørte en og anden afgørende Kald til Gud.

Far var sund og kraftig, en bred, tæt Skikkelse, havde et udpræget Fysiognomi med store Træk, store, lyse Øjne, tyndt, lysblondt Haar og et dejligt, hjertevindende Smil. Hans Ansigt kunde være præget af respektindgydende Alvor, men naar Smilet lyste op, kunde han drage Mennesker til sig, saa forsvandt den Afstand, som man maaske ellers kunde føle, paa Grund af den Respekt som han uvilkaarlig skabte omkring sig, over alt hvor han færdedes.

Hans personlige Nøjsomhed viste sig i hans Klædedragt; den var altid ordentlig, men særpræget. Han brugte altid en Vest, knappet tæt op til Halsen, havde en lav, stiv, hvid Flip, knappet direkte til Skjorten og som Slips en lille, sort Sløjfe, løse Manchetter, men aldrig Manchetskjorte, undtagen til Kjole. Manchetskjorte betragtede han iøvrigt som Luksus, og da vi Drengene begyndte at bruge den Slags, vilde han ikke betale for Vasken, det maatte vi selv klare, men Flippernes Vask vilde han nok bevilge os. Han fulgte ikke Moderne, Skrædderen maatte levere ham Tøjet i det sædvanlige Snit. Jaket eller Præstefrakke. Blød Hat o. lign. har han aldrig brugt; i de yngre Aar brugte han som andre Præster høj Hat ogsaa til daglig, senere altid rundpullet Filthat eller en ejendommelig, bredskygget, sort Hat, nærmest en Mellemting mellem en anglikansk og en »Grundtvigianerhat«, vist nok det eneste Far havde med Grundtvigianisme og angelsaksisk Væsen at gøre. Naar man saa ham skridte rask af Sted hen ad Gaden, kunde ingen være i Tvivl: her kom Præsten.

Det hændte en Gang, at en Soldat, han ikke kendte, hilste stramt paa ham. Far spurgte, om Soldaten kendte ham. »Er det ikke Hs. Exc. Forsvarsministeren (I. C. Christensen),« spurgte Soldaten. — Det maa have været dette gejstlige Tilsnit og det brede jyske Fremtoningspræg, som fremkaldte Forvekslingen.

Naar det var rigtig koldt, kunde det knibe med at faa Varme nok, selv om Kakkelovnen var rødglødende i Fars Arbejdsværelse, en stor,

Sognepræst
C. J. HOLT

vindomsust Hjørnestue, hvorfra der var en dejlig Udsigt over Sortedamssøen; saa tog Far en gammel Præstekjole, uden Pibekrave, uden paa sit Tøj, — og det gjorde ham ikke mindre respektindgydende.

Man mærkede da ogsaa, at Mennesker i Almindelighed lagde deres Væsen noget om, naar de talte med Far; det var vist f. Eks. meget sjældent, at der undslap Folk en Ed, naar de var sammen med ham; selv var han ens over for alle.

Far blandede sig ikke meget i Børnenes Opdragelse; det var først og fremmest Mor, som havde alt det daglige Slid i den som i saa mange andre Henseender. Far holdt sig til det væsentlige, de store Linier. Vi vidste altid, hvad Far syntes om, og hvad han misbilligede. Han havde Tillid til os og vi til ham, og derfor gav han os stor Frihed, selv om vi sikkert efterhaanden, som vi blev voksne, foretog os

et og andet, som han næppe sympatiserede med eller forstod Beret-
 telsen af. Han havde selv kun været een Gang i det kgl. Teater og
 een Gang i Tivoli, det sidste Sted pudsigt nok, fordi en finsk Præst
 ønskede at se det verdensberømte Forlystelsessted, trods den finske
 Pietisme, der dog er meget strengere end den danske. Det er saa
 almindeligt at høre Folk ynke dem, der har faaet en »pietistisk« Op-
 dragelse; man mener, at de maa have haft en snæver og mørk Barn-
 doms- og Ungdomstid, og at de derfor bagefter nødvendigvis maa slaa
 til Skaglerne. Saadan Medynk har altid forekommet mig overflødig.
 Vi havde større Frihed til at røre os i Sport og Leg end mange andre.
 Men selvfølgelig var der Ting, vi ikke foretog i Hjemmet, f. Eks. Dans
 og Kortspil. Til Gengæld lærte vi den store, fornøjelige Kunst at lege;
 vi skabte selv vore Lege, og der er ikke Tvivl om, at det er meget mere
 udviklende end den vidt udbredte selskabelige Hjælpeleshed, som
 ikke kender anden Underholdning end Dans og Kortspil. Vi spillede
 megen Komædie og lavede selv Stykkerne; men det var altid uden Fars
 Bistand; ogsaa i den Henseende var det Mør, som forstod vor Trang.

Fra Fars Barndomshjem fortælles følgende Historie: En Dag kom
 en troende Kone til Bjerregaard. Da hun kom ind i Stuen, udrød
 hun: »Det er grov, saa verdslig I er bløwn!« — De havde faaet
 Gardiner. —

Da Far gik i Fredericia lærde Skole, bad han en Gang sin Far, om
 han maatte subskribere paa H. C. Andersens Eventyr. Han fik Afslag.
 »Du kan holde Indre Missionstidende,« var Svaret. —

Det hændte, at en Søster af mig, da hun begyndte at studere Dansk
 ved Universitetet, anskaffede nogle Værker af Georg Brandes. »Er
 det nu ogsaa nødvendigt,« spurgte Far; han var aabenbart ængstelig
 for en antikristelig Indflydelse fra Georg Brandes — (han havde mig
 bekendt aldrig læst noget af Georg Brandes eller nogensinde hørt
 ham tale).

Disse tre Træk er Eksempler paa tre Generationers Stilling til det
 samme Problem: Hvad maa man og hvad maa man ikke gøre? De er
 Eksempler paa en Spænding, som den, der er »pietistisk« opdraget,
 altid vil blive udsat for; og jeg tror, at det er en sund Spænding, fordi
 den opdrager til Forstaaelse af Valgets Betydning for Personlighedens
 Udvikling. Disse tre Generationer kom lykkeligt igennem denne Spæn-
 ding med Troen og Humøret i Behold, saaledes at de kunde fortælle
 herom med et Smil. Hvad mon det fjerde Slægtled vil smile over hos
 os, og vil det kunne gøre det med samme Ro i Sindet?

Far var et Ordensmenneske; derfor kunde han overkomme saa utrolig meget. Han var meget præcis, kom aldrig forsent og vilde altid holde op i god Tid. Nattesæde kunde han ikke med; han vilde tidlig i Seng, da han havde svært ved at sove. Han havde iøvrigt et fortrinligt Helbred og var sjældent syg. Han stod altid tidligt op og havde i mange Aar nogle Undervisningstimer om Formiddagen paa Det Danske Missionsselskabs Skole, som han var Forstander for; han gik den lange Tur fra Kroghsgade ud til D. M. S. i Hellerup for at faa frisk Luft og Motion; fra Barnsben var han vant til en lang Skolevej i al Slags Vejr og altid til Fods, og han mente, at dette var en væsentlig Grund til hans gode Helbred; han lærte aldrig at cykle.

Som Mødeleder gennemførte han alle Steder en nøje Præcision. Det fortælles saaledes fra hans Formandstid i Københavns Indre Mission, at han altid begyndte Bestyrelsesmøderne paa Slaget, selv om Medlemmerne ikke var kommet; det hændte, at han kunde sidde alene med Forretningsføreren og synge Indledningssangen aldeles uforstyrret af, at de øvrige Bestyrelsesmedlemmer først indfandt sig efterhaanden.

Far havde ikke mange pædagogiske Principper og interesserede sig ikke for psykologiske Problemer. Han lagde Vægt paa Eksemplet og mente, at Opdrageren først og fremmest skulde opdrage sig selv. Man skulde følge den sunde Sans, kræve Respekt for Sandhed og Orden, være taalmodig, vise gensidig Hjælpsomhed og Overbærenhed, og selv blev han aldrig hidsig. Familiens Liv skulde hvile paa Tillid og Kærlighed. Det var sjældent, at han gav nogen legemlig Afstraffelse; han hævdede, at de Prygl, Børn skulde have, skulde de have, inden de var to eller tre Aar gamle. Selv mindes jeg kun een eneste legemlig Afstraffelse. Det skete en Gang, at min yngste Bror og jeg legede i Trappeopgangen. Saa fandt jeg paa at spærre ham inde, saa han ikke kunde aabne Gadedøren; han blev derfor grebet af Rædsel og i sin Desperation knuste han en Rude i Gadedøren. Legen endte saaledes med en slem Forskrækkelse. Vi maatte naturligvis gaa til Bekendelse overfor Far, og jeg fik derefter en ordentlig Lussing. Den Gang syntes jeg, at det var uretfærdigt; det var jo ikke mig, som havde slaaet Ruden i Stykker, — nu erkender jeg naturligvis det retfærdige i Fars Handling.

Fars Ro og Tillidsfuldhed overfor os Børn fremgaar af et lille Eksempel: En Dag saa Far mig spadsere paa Østerbrogade med en ung Dame, som jeg øjensynlig var meget optaget af, og som han ikke

kendte; vi saa ikke ham. (Det var min nuværende Kone). Han fortalte senere, at han sagde til sig selv: Ja, bliver det til noget, faar jeg det nok at vide. Denne Ro hang utvivlsomt sammen med hans urokkelige Tro paa Forbønnens Magt.

Inkvisitoriske Spørgsmaal indlod Far sig aldrig paa, og han blandede sig heller ikke i Børnenes aandelige Udvikling; han hæmmedes i den Henseende af en sund aandelig Blufærdighed. Hans Fremgangsmaade var den indirekte, idet han stolede paa Virkningen af den Aand, som prægede hele Hjemmet. Han forlangte ikke, at vi som Børn skulde gaa i Kirke om Søndagen; vi gik i Søndagsskole, og det var en Selvfølge, som vi ganske vist nok, da vi blev lidt større Børn, gerne vilde skulke fra; men det var med daarlig Samvittighed, at vi gjorde det. Da alle Drengene kom i F. D. F., fik vi der Udløsning for vor Aktivitet, saaledes at der ikke i vor Barndom opstod nogen Konflikt mellem Hjemmets Krav og vor Trang til Livsudfoldelse.

Da jeg blev Student spurgte Far mig ganske stille om mit Gudsforhold, den eneste Gang, jeg mindes, at han har gjort det. Jeg svarede, at jeg ikke var klar over min Stilling, men nok den Vej, jeg ønskede at gaa. Far svarede, at der jo saa ikke var nogen Grund til at opsætte det. Saa var den Samtale forbi. Jeg kan huske, at jeg undrede mig noget over Fars øjensynlige Mangel paa Forstaaelse for de sjælelige Nuancer, for Overgangstadier. Han kendte ikke til Tvivl, og havde ikke nogen særlig Evne til at hjælpe i intellektuelle Vanskeligheder. Denne »Mangel« hang nu nok sammen med en meget udpræget Forstaaelse for, at Kristendom ikke er et intellektuelt Problem, men et eksistensielt Forhold. For Far var Syndserkendelsen det afgørende, og Hovedsynden var den menneskelige Selvretfærdighed. Han prædikede efter den indre missionske Disposition, ankret omkring Synd og Naade, Frelse og Fortabelse, Tro og Vantro, Retfærdiggørelsen ved Troen alene, nøje knyttet til Teksten. Han elskede Luther højt, og hans Studier, som han trods sin Travlhed ogsaa fik Stunder til at beskæftige sig med, drejede sig mest om Luther og det Ny Testamente, som han altid læste paa Græsk.

Trods sin maaske i moderne Øjne ringe psykologiske Indsigt, var han dog en udmærket Sjælesørger. Det var vel særlig paa Grund af hans Fortrolighed med den hellige Skrift og store personlige Ydmyghed, hans Redelighed og Kærlighed til Menneskesjæle og hans almindelige sunde Fornuft.

Det hændte en Gang, at Styrelsen i Nazaret Menighedssamfund

skønnede, at man burde optræde med Strenghed overfor et Menneske, som havde forset sig i en eller anden Henseende. (I Samfundet søgte man nemlig at øve Kirketugt i nytestamentlig Forstand). Imidlertid viste det sig, at Far havde skønnet galt. Far tilstod det og bekendte det overfor vedkommende, han ydmygede sig, bad om Tilgivelse — og græd over, at han havde gjort et Menneske Uret. Ikke underligt, at en saadan Menighedsleder var baade respekteret og elsket!

Far var en oprigtig evangelisk-luthersk Dogmatiker; han var et fremtrædende Medlem af det internationale lutherske Arbejde, og inden for Indre Mission repræsenterede han det kirkelige og lutherske Synspunkt. Det interkonfessionelle, økumeniske Arbejde forholdt han sig afvisende overfor. Han ærede og elskede Prof., senere Biskop Peder Madsen som sin Lærer, den der mer end nogen anden Teolog havde øvet Indflydelse paa ham.

Alt fanatisk Væsen laa Far fjernt, men han stod stejlt paa et Standpunkt, naar han ansaa det for at dreje sig om væsentlige Spørgsmaal. Jeg mindes en Samtale i vort Hjem mellem Prof. Valdemar Ammundsen, Biskop Gabriel Koch og Far. Den drejede sig om Udgivelsen af en »Lutherbog« i Reformationsjubilæumsaaret 1917. Valdemar Ammundsen vilde have Luthers kritiske Udtalelser om Jakobsbrevet med i Bogen, men Far, som tog Afstand fra al »Bibelkritik«, vilde ikke; han ansaa ikke dette kritiske Synspunkt hos Luther som noget, der havde væsentlig Betydning til Forstaaelse af hans Bibelsyn. Da Far fastholdt Standpunktet, blev Samarbejdet ikke til noget, og saa vilde Gabriel Koch heller ikke være med, og Valdemar Ammundsen udgav Bogen alene.

Som Tænker og Debattør var Far klar, logisk og grundig, men ikke slagfærdig eller rap i Replikken. For os Børn var en Diskussion med Far meget lærerig, og det gik tit hedt til, fordi vi alle i vor Ungdom elskede Diskussion, ja, ligefrem dyrkede den som en Kunst, et Synspunkt, som Far dog ikke anlagde; for ham gjaldt det noget reelt. Dette nødte os til for Alvor at klare os vore Standpunkter.

Den store Børneflokk og de smaa Indtægter gjorde naturligvis, at det kunde knibe med at faa Pengene til at slaa til; men Far stolede trygt paa Guds faderlige Omsorg, ogsaa paa dette Omraade var han en Bønnens Mand, og han blev altid bønhørt.

Det staar for mig den Dag i Dag som et velsignet Under, at det lykkedes Far og Mor at skaffe os Børn den bedst mulige Uddannelse; de ni af os fik Studentereksamen, to teologisk, een juridisk, fire Skole-

embedseksamen og een Folkeskole- og Faglærerindeeksamen, og alt dette uden Gæld; naturligvis maatte vi selv hjælpe til ved at skaffe os Arbejde i Studietiden, ligesom vi alle tidligt vænnedes til at hjælpe med i Husgerningen.

Far fulgte os ikke meget i vort Skolearbejde; han stillede ikke Krav ud over vore Evners Rækkevidde og pressede os ikke frem; men selvfølgelig krævede han af os, at vi skulde være flittige og opføre os ordentligt. I de mindre Klasser var han mest interesseret i vore Religionskarakterer, og da vi Drengene kom i Gymnasiet, var det Karakteren i Græsk, det Ny Testaments Sprog, som han særlig lagde Mærke til; men i Studierne ved Universitetet fulgte han os i størst mulig Udstrækning. En Gang bemærkede han med et Smil, at han ærlig talte ikke rigtig interesseret sig for Skoleeksaminerne, men nøjedes med at følge Slagets Gang, naar det gjaldt en Embedseksamen.

Ved festlige Lejligheder var det Far, som gav Tonen an. Han holdt vel formede og hjertelige Bordtaler med et vist Lune og nød det gode Humør, som udfoldede sig ved slige Lejligheder, ikke mindst naar vor »Huskapellan«, Fars Ungdomsven, Sognepræst ved St. Johannes' Kirke Gottschalck-Hansen holdt sine morsomme Bordtaler. Selv om Far unægtelig ikke strøede om sig med Vitser, lo han altid hjerteligt over en god Historie, og efterhaanden som han blev ældre, begyndte det at gaa ham ligesom hans egen Far, at han fik mere og mere humoristisk Sans og i mange Henseender fik et noget muntrere Syn. Naar Sorgen ramte os, f. Eks. ved Dødsfald, viste Far en betydelig Selvbeherskelse; i sin Færd og ved sine Taler mægtede han at give Trøst til andre og vidne om Glæden i Sorgen. Der udstraalede en egen Fred fra ham, ligesom han i det hele taget havde en fremragende Evne til at stifte Fred mellem Mennesker.

Juleaften var i vort som i de fleste Hjem det aarlige, festlige Højdepunkt. Far førte ikke særlige Traditioner med sig fra sit Barn-domshjem, hvor de f. Eks. i hans Barndom endnu ikke havde faaet indført Juletræ og Julegaver; det var Mor der i den Henseende gav Julen dens Præg. Fars praktiske Indsats indskrænkede sig til at tænde Julelysene sammen med Mor, mens vi sad i et mørkt Værelse og ventede paa, at Dørene blev aabnet ind til Julens herlige Rige. Far sang for til »Her komme, Jesu', dine smaa«, medens vi sluttede Kreds om det store Juletræ, som vi Drengene havde pyntet. Derefter læste Far Juleevangeliet, bad en Bøn og efter flere Julesalmer blev Gaverne uddelt af Mor.

Jeg kan endnu se Far for mig, mens han gik syngende omkring Juletræet; jeg mindes hans fuldstændige Hengivelse i Salmens Indhold; ogsaa der fik vi et stærkt, uudsletteligt Indtryk af Fars ubetingede Tro.

Denne umiddelbare, dybt følte Trang til Hengivelse kunde momentvis gribe Far meget stærkt, saaledes at han maatte give et eller andet spontant Udtryk herfor; saa kunde han sætte sig hen til Klaveret i Dagligstuen og efter Gehør spille »Skal fri og frelst vi hist«, medens han ganske alene sang Ordene dertil.

Den Himmellængsel, som udtrykkes i denne Salme, voksede med Aarene hos ham, og han glædede sig oprigtigt til Gensynet i Himlen med alle sine Kære og troende Venner; men denne Længsel forenedes udmærket med hans nøgterne, praktiske Sans og stærke jordiske Ansvarsfølelse, der var hos Far sandelig ikke Tale om nogen Flugt fra Jordelivets materielle Krav ind i religiøse Dagdrømmerier.

Arbejdet for Ydre og Indre Mission, Kampen for at bevare vor Folkekirke som en luthersk Bekendelseskirke (Far var en af Kirkeligt Landsforbunds Stiftere), Københavns Kirkesag (Nazareth Kirke var den første Kirkefondskirke), de personlige Bekendtskaber med ledende Kirkemænd i Ind- og Udland, alt dette bevirkede naturligvis at Far kom i Forbindelse med mange betydelige Personligheder, som vi lærte at kende i vort Hjem. Det gav en vid Horizont over vort Liv; og det meget hjertelige Forhold mellem Præst og Menighed (Far var kun Præst eet Sted, i 42 Aar) gjorde, at Menighedens Folk gik ud og ind i vort Hjem, saaledes at vi ogsaa blev Venner med dem. Fars trofaste Husbesøg gav ham Berøring med hele Sognets Befolkning, der for langt den største Dels Vedkommende var Smaakaarsfolk. For os Børn blev det af uvurderlig Betydning, at vi takket være Fars Gerning lærte alle Slags Folk at kende og at færdes imellem dem.

Under den første Verdenskrig kunde Far og Mor ikke længere faa os Børn anbragt i Sommerferien hos Slægt og Venner, og Far købte derfor en Grund paa Solrød Strand ved Køgebugt, hvor Far fik opført et Sommerhus af Træ. Det var praktisk indrettet, saaledes at der var Plads til os alle foruden Venner og Veninder, som vi fik Lov til at invitere. Her havde vi nogle dejlige Sommerferier i »Fyrrestuen«, som Huset kom til at hedde. (Domprovst C. Skovgaard-Petersen havde en Gang spøgefuldt, men rammende, foreslaaet, at det skulde kaldes »Myretuen«).

Fars største Fornøjelse var at dyrke det lille Stykke Hede op. Fra

Barnsben havde han en afgjort Forkærlighed for det frodige Landskab, det vilde og øde tiltalte ham ikke, han vilde se noget gro, han foretrak et Stykke Kartofler for den golve Lyng. Vi Børn var mere poetiske anlagt i denne Henseende, en Arv fra Mor, hvis hele Sjæleliv var overordentligt forskelligt fra Fars; men hvor elskede de hinanden højt! Hvis Far en sjælden Gang kunde anslaa en barnlig-glad, følelsesfuld Tone, var det, naar han gav Udtryk for sin Kærlighed til Mor.

Ogsaa i sin Sommerferie var Far Præst; hver Søndag samlede han saa mange af Strandens Sommergæster som muligt i vort Hjem til en Andagt, hvor han selv talte. Han øvede ogsaa Sjælesorg, naar der blev kaldt paa ham, men han forholdt sig altid korrekt overfor den stedlige Sognepræst, idet han altid lagde Vægt paa embedsmæssig Orden; han var iøvrigt en fortrinlig Organisator og dygtig Administrator.

Vi fik i vor Barndom ikke nogen særlig patriotisk Opdragelse, men Fars Fædrelandskærlighed var ganske umiddelbar.

Da han i Anledning af Genforeningen med Nordslesvig var paa Prædikerejse der, besøgte han en ældre Præst, som ikke kunde tale ved Genforeningsgudstjenesten i det paagældende Sogn af nationale Grunde. Da Far kom hjem, sagde han om ham, at han manglede et Organ i aandelig Henseende, fordi han slet ikke forstod det nationales Betydning og Berettigelse; han var hverken tysk eller dansk; iøvrigt holdt Far ikke patriotiske Taler og sang ikke meget Fædrelandssange; men den rene, danske Aand, som levede i hele Fars Virke, gjorde, at vi ogsaa i national Henseende bevarede et stærkt Indtryk, der har præget os for Livet.

I de unge Aar kunde der nok en Gang imellem rejse sig en Opposition i en imod Ensidigheden hos Far, de mange Andagter o. lign.; og jeg husker, at da jeg i Biskop Mynsters Selvbiografi læste om dennes Modvilje imod Stedfaderens Husandagter, fandt denne Kritik Genklang hos mig; men nu tænker jeg med Glæde tilbage paa vore Husandagter. Vi blev derigennem tidligt vænnet til Bøn og Bibellæsning som noget, der hører til i en god Husorden, og det er sundt.

Af Naturen var vi Børn temmelig kritiske, men Fars hele Personlighed overvandt i Aarenes Løb helt denne Kritik; det er det væsentlige, som er blevet staaende i Erindringen, det der bar Fars Liv, det var det, der blev et saa stærkt Vidnesbyrd, at man i vanskelige Tider, naar Tvivl og Usikkerhed plagede en, ikke kunde komme uden om det, Vidnesbyrdet om Kristendom som Virkelighed i det daglige Liv.